

एवंसुखाभिमुखीकृत्ययद्वक्तव्यं तदाह मयेति मया इदं सर्वं जगत्तत्तं व्याप्तं उपादानत्वात् कनकेनेव कुंडलादीनि ननु प्रागेवैतदुक्तं अहं सर्वस्य जगतः प्रभवः प्रलयस्तथेति तथा च राजविद्येत्यादिस्तुतिरस्थाने एव कृता स्यात् वक्तव्यविशेषाभावादिति चेत् अत्र ब्रूमः यथा यतो वा इमानि भूतानि जायंते येन जातानि जीवंति यत्पयंत्यभिसंविशंति तद्विजिज्ञासस्व तद्वत्स्मेतीति ज्ञेयस्य ब्रह्मणो लक्षणं जगज्जन्मादिहेतुत्वमुक्त्वा तस्या नुगमं अन्नादिशब्दशब्दितेषु विराडादिषु दर्शयति अन्नात्ध्येवरखल्विमानि भूतानि जायंते प्राणात्ध्येवेत्यादिना तस्य निर्णयवाक्यं तु आनंदात्ध्येवरखल्विमानि भूतानि जायंते इति सैषा भार्गवी वारुणी विद्येतितत्रैव विद्यायाः पर्यवसानाभिधानात् एवमिहापि सप्तमे भूमिरापो नलो वायुरित्यादिना सर्वभूतात्मकस्य विराजो जगज्जन्मादिहेतुत्वं प्रदर्श्य पश्चादहं सर्वस्य जगतः प्रभवः प्रलयस्तथेत्यनेन मायाशब्दे पितृप्रदर्श्य इदानीं शु

मया ततमिदं सर्वं जगदव्यक्तमूर्तिना ॥ मत्स्थानि सर्वभूतानि न चाहं तेष्ववस्थितः ॥ ४ ॥

द्वे प्रत्यगात्मन्येव तद्वर्शयति स्थूलं रंधती म्यायेन प्रतिपत्तिरसौ कार्यार्थमिति गम्यते राजविद्येत्यादिना स्तुतत्वात् यथा कश्चिदुल्लङ्घ्यां सूक्ष्मामरुंधतीं दिदर्शयिषुस्तत्समीपस्थां स्थूलान्तरामरुंधतीति पाह्यति प्रतिपद्यते चानेनैव क्रमेण प्रतिपत्ता एवमिहापि कार्यकारणप्रतिपत्तिद्वारा अकार्यकारणस्य शुद्धस्य प्रतिपत्तिर्युक्ता अतएव भगवान् भाष्यकारो मया ततमिदं सर्वमित्यत्र मयामयः परोभावस्तेन तत्तं व्याप्तमिति व्याचख्यौ नत्व व्याप्तत्वात् अतएवाव्यक्तमूर्तिनेति विशेषणं मायाशब्दलंघिकारणं बुद्धिपासत्वात्करणगोचरः शुद्धं हि बुद्धेः परत्वात्करणागोचर इति किं भूताकारेणानंदः परिणमत इत्यत आह मत्स्थानीति मयि प्रत्यगानंदेरज्ज्वांस्त कसर्पदं धारादय इव सर्वभूतानि स्थितामि अतो मत्स्थानीत्युपचारादुच्यते अधिष्ठानाध्यस्तयोर्बास्तवसंबंधाद्योमात् एतदेवाह नचेति न चाहं परमानंदस्तेषु भूतेष्ववस्थितोऽस्मि यदा विवृणुत् अपरिणामित्वादेव ४